

КРЫВІČ mėnesinis literatūros, kultūros ir visuomeninio gyvenimo laikraštis.

КРЫВІС

МЕСЯЦНИК
ЛІТЭРЯТУРЫ
КУЛЬТУРЫ і
ГРЯНЯДЗКЯ
ГАЖЫЦЬЦЯ

Од

№ 6.

Сынежань

1923

Зъмест № 6.

1. В. Ластоўскі. (вершы) На коляды. Адзінокі	1
2. Л. А. Крыўска-Беларускія прыповесьці: Пад старасьць адчукненца. Ліхая баба. Варона і рак. Вуж куртаты і мужык багаты. Чаму Панас стаўся воўкалакам. Як Кузьма стрэлбу рабіў. Лепей вол ярэмны як жарабец стаіны. Смэрд і воявода.	11
3. Власт. Лабірінты (дакончаньне).	12
4. Анаталь Франс. Вясёлы Буффальмакко	12
5. Вольны пераклад В. Л. з А. Толстого „Чужое гора“.	10
6. Васіль Люцьвяг. Два Крыўска Беларускія абрывкі былінага эпоса	20
7. Л. А. Што такое „Русь“ смаленскай тарговай граматы 1229 г.?	23
8. Юры Верашчака. Хто у каго запазычае	24
9. А. Ружанец. Літоўска-Беларускае войска цэсара Напольёна	31
10. Власт. Крыўска-Беларускі іменнік.	34
11. „ Аднасловы	43
12. В—т. Аб камянях—краўцах	46
13. Запіскі. Крыўска-беларуская кавалерыя. Першыя беларускія слоўнікі Што такое „Артсан“ арабскіх пісьменнікаў. Волаты-Анты. Навец, наўцы. Палчанін, падачанін. Выцябкі і поцябкі. Яросць і Юрнасць. Істба. Пакута. Зашто нішчылі Лесаўчыкоў? Палацкая св. Сафія, Нашая Костка	48
14. Агляд культурнага жыцця Беларусі	56
15. Агляд прэсы	58
16. Спад Расіі	59
17. Спад Польшчы	61
18. З Літвы	63
19. З Латвіі	64

БІЛОРУСКА АКАДЕМІЯ
БІЛОРУСКІХ НАУКАЎ

„KRYVIC“

КАЛІЕЎІ

МЕСЯЧНІК
ЛІТЭРАТУРЫ, КУЛЬ-
ТУРЫ І ГРАМАДЗКАГА
ЖЫЦЬЦЯ.

Пад рэдакцыяй В. ЛАСТОУСКАГА і К. ДУЖ-ДУШЭУСКАГА.

Адрэс рэдакцыі: Kaunas, Vytauto prosp. Nr. 30.(Lietuva).

Падпіска на поўгада з перасылкай Lit. 15 — (1:50 доляр
на нумару паасобна Lit. 3 — (0:30 „
Рукапісы Рэдакцыі не вяртае і пакідае за сабой права пераправак і скарочанняў.

1923 г.

СЪНЕЖАНЬ.

№ 6.

• В. ЛАСТОЎСКІ

На Коляды.

Ясны месяц—сам пан гаспадар,
Красна сонца—яго жана,
Дробны зоранькі—яго дзетухны,
Буен вечер—яго служанькі.
З коляднай шчадроўкі.

Святаў Калядаў крівыцкім звычаям
у хатках нізенькіх прыждаўшы,
у конадзень славіці выправім чэлядзь к суседу,
„слайце як трэба“ сказаўшы.

Сам я сягоныня з жаною, князям й княгініяй завуся:
месякам ясным я ў хаце,
сонейкам жоначка будзе...

Сеўшы на покуць, на лаве шырокай,
дзетачак-зорак і чэлядзь пасадзім круг-столу:
вось і нябёсы у хатцы убогай,
вось і багамі мы людзі!

Першая сутычка з маскалямі адбылася неспадзеўна хутка—20 кастрычніка 1812 г. калі м. Слоніма, дзе стаяў, пераведзены з Варшавы 3-ці лёгкі —конны полк брыгаднага генерала Канопкі. Маскалі разьбілі маладую гвардію. Сам генерал Канопка, 17 іфіцэраў ды 217 падафіцэраў і лёгкаконънікаў трапілі ў палон.

Пяхота, стральцы і 18-ты уланскі полк, з пад Вільні, былі высланы ба-раніць Менск ад збліжаючыхся маскалёў. У Менску былі вялізарныя мага-зыны на 100.000 армію. Непамыснай была атака Менска: шмат мацнейшыя расійцы зынішчылы уланаў. Тады 22-гі полк пяхоты, і адзін батальён страль-цоў, злажылі зброю. Ўсе людзі былі ўзяты ў палон.

18—21-шы палкі пяхоты прылучыліся да адхходзячага ў Польшчу поль-скага-ж корпусу генерала графа Язэпа Панятоўскага. З ім дайшлі яны да Варшавы, а пасля бралі дзейны удзел у абароне Модліна.

Уланы 20 палка і малая часць ўланаў 19 палка вайшлі ў склад 9-га польскага уланскага палка, каторы быў пры корпусе Макдональда, і сядзел з ім разам у Гданску.

На долю 17 і 19-га уланскіх палкоў выпала цяжкая і вельмі адпаведная служба. Добра укамплектаваны і ўзброеныя яны павінны былі засланыя пры адходзе праз Прусію да ракі Лабы туго малую жменьку змораных, га-лодных і слабых жаўнероў Вялікай Арміі, што засталіся жывымі пасля па-ходу ў Масковію. То яны, гэтая харобрые уланы графа Міхайлы Тышкевіча і Раецкага, прыймалі на сябе і адбівалі напады мацнейшых і больш чысь-ленных казакаў і паўдзікіх башкіраў—маскоўскай кавалерыі. Ня лёгкае бы-ло іх заданьне, выканалі яго уланы сьвята, толькі людзей засталося ў пал-ках ня шмат. Пасля абодвы палкі былі ў корпусе маршалка Даву, былі Гамбургу, далей трапілі ў Голштынію і Шлезвіг, дзе і стаялі з французскімі войскамі аж да Парыжскага міру. Мір гэтых даў магчымасць уланам вя-нуща перш у Польшчу, дзе яны мусілі даслужыць два гады ў польскім войску пад камандай Цэсарэвіча Кастантына, тагачаснага Намесніка у Цар-стве Польскім, а пасля ўжо вярнуліся на Бацькаўшчыну ў літоўскія і беларускія вёскі.

Гэты мужныя літоўскія і беларускія сяляне, якія прайшлі паходам а-азыяцкай мякі да сталіцы сьвету—Парыжа, мелі шмат чаго цікавага раз-заць сваім вясковым братом. Жыве памяць аб іх і дагэтуль у нашай вёсцы. Ня так даўно, ў 1920 г., давялося мне у Браслаўшчыне асабіста бачыць і га-варыць з двумя старымі ўжо сялянамі, якіх дзяды служылі пад Напальёнам зім разам былі на краю сьвета.

Аляксандар Ружанец.

1923. XII. 7.

Маёр Войск Літ.

ВЛАСТ.

Крыўска-Беларускі Іменнік.

Летапісі, а часцю і этнографія перахавалі памяць аб паstryжынах перамене імён, пры пераходзе з аднаго ўзросту ў другі. Праўда, ні летапісі этнографія не даюць нам поўнага абраза гэтага цікавага абраду. Гісторыі мы ведаем, што некаторых княжых дзяцей паstryгалі на восьмы

гаду жыцьця. Але наша этнографія паказуе, што паstryгають моладага і ў часе яго жанідзьбы. Есьць і абрадовая несьня, пры паstryжынах маладога:

„Пастрыгайся Яначка з рабяцкага стану,
„Ды ў мужскую славу.

Як ў многіх пытаньнях этнографії, этнолёгіі і міфалёгіі, чаго няма ў сябе, то можна знайсьці ў другіх нарадаў, ці то зродных, ці то навет далёкіх, але стаячых на такой ступені культуры, якая адпавядзе шуканай эпосе. І ў нашым здарэньні звязрнуўшыся да параўнаўчай этнографії (Спэнсэр, Гарвід, Тэйлер) мы лёгка установім, што паstryжыны адбываліся тро разы ў радавы перыод: на 8 м годзе, калі сын з пад апекі маткі, паступае пад апеку бацькі, на 18-19 гаду, перад жанідзьбай і на 40 (прыблізна), калі женіць сына. Калі гэту вестку зраўняем з бытам наших сялян, то пераканаемся, што дагэтуль яшчэ ў нашым народзе перасьцярагаюцца звычай далёкай радавой эпохі.

Гэтак малому хлопцу, да нідаўна яшчэ лічылася у наших сялян, непрыстойным шыць да 7 гадоў порткі. Надзяяння-ж першых портак звязвалася з паstryжынамі валасоў, пераменай імя і, ўрэшце, порткі азначалі, што хлапец пераходзіць пад апеку бацькі. Маткі, як ведама, дзяцям падбираюць самыя песьлівія імёны, або іначай кажучы выводзяць гэты імёны ад хросных, паводле законаў, мовы і прынятага абычаям способу. Гэтак Антон будзе—Анцік, Юры—Юрцік, Міхайла—Місь, Міхцік, Гаўра—Гаўрык і г. д. Гэта т. ск. асноведзь, на якой як узорам вытыкаюцца розныя песьлівія тонаціі на чык, чычок, ачок, ічок, учочак, усючок, асючок, ятка, іська, лёк, уся ута і г. п.

Каліж хлапца апранулі ў порткі і ён ужо стаўся мужчынам, каб зьмену гэту ў яго жыцьці яшчэ крапчэй зазначыць, яго ужо больш не называюць Юрцік, Петрык, Анцік, ён ужо не мамчын пястун, не дармаед, а ужо работнік: будзе гусей, ці курэй пасьвіць, пёры скубаць, паедзе разам з бацькам у поле, дык і імя яго ужо з гэтага часу дзелавое: Пятрук, Антук, Юрка і г. д. Гэта форма імён т. ск. паустускага стану. Але, вось, хлапец падрос, ён ужо не пастух, а дзяцюк, маладзён, тут ці сам уцерся, ці яго мо хто ўвёў у кавалерскую і дзявоцкую кампанію, на вечарынку ці йгрышча. У дзявоцкай кампаніі такая форма імён, як Антук, Пятрук яўна не прыстойная і не стасоўная, і, зрешта, старадаўны абычай вымагае, у зносінах, маладзежы паміж сабой, тону уважлівага, ветлага. І, вось, тут, у гэтай сферы, самі сабой замяняюцца Антукі у Антоляў, Пятрукі у Петрасёў, Юркі у Юрасёў, і, ў свой чарод, дзявочыя імёны з дзіцячых адпавядаюць хлапцоўскім, ператвараючыся ў: Пятрусы, Югася, Глося, Дося, Алеся і г. п.

Урэшце прыходзіць час жанідзьбы; пераход, будзь што будзь „з рабяцкага стану ды ў мужскую славу“. Тут ужо і сам Бог судзіў Ігнасю, Місю Аркасю, Кастусю, ператварыцца у Ігната, Міхайлу, Аркада, Кастуша і г. д. Гэта час, як кожа прыказка „мужавання і баявання“. Але час ідзе. Падрасылі дзеці, Міхайла і Ігнат і Пятро ажаніў сына.

Нявестка прышоўшы ў новую сямью, стараецца быць да ўсіх ветлай, уважлівай, а ў першы чарод да бацькоў мужа, і, вось, Аўгей становіцца Аўгіашом, Асташом, Баўтрамей—Бутрымам, Грыгор—Грынём і на толькі ў сваёй сямі, і але ў суседзяў.

Гэткая самая градація адбываецца і з жаночымі імёнамі, аднаведна да ўзросту і грамадзкага становішча.

І калі, дзеколечы ў глухім кутку лепэльшчыны, ці каля Сенна, сойдзеца грамада сялян, то з гутаркі іх адразу відаць аб кім яны гаворуць, калі называюць чыё імя. Гэтае багацьце мовы нашай, пад нівэлюочым чужым упливам, ў апошня часы, пачало руйнавацца. Першымі і даўнейшымі азнакамі гэтай руйнаціі было ўжываньне жаночых канчаткаў у мужскіх зробленых імёнах (па прыкладу—лаўка, галоўка):—Янка, Ген’ка, Стаська і г. п. Гістарычна літэратура паказуе нам, што даўней гэткіх жаночых форм у мужскіх імёнах не ўжывалі. Там мае Янусь, Генюсь, Стасік, або: Янцісь, Генцісь і г. п. Любілі даўней у нас такжа форму мужскіх імён з канчаткам на О пад націкам: Янко, Станько, Грынько і інш., якія ўжывалі часта ў 3 і 4-й ступені. Згэтуль імя Олелько магло быць старшай ступені. Другая форма выказуючая руйнацію, гэта атрофія у грамадзян пацуцьца нелёгізму, калі старыя людзі называюць сабе Кастусь, Юстусь, Але́с, або малых хлапцоў называюць—Альгерд, Тумаш, Антон. Мне здарылася быць съведкам цікавай сцэны пры хрышчэнні: бацькі хацелі хрысьціць сына канечна імем Януш, а съвятар даводзіў, што гэткага съвятога ніколі ня было, а знача і хрысьціць гэтым імем нельга. І інтэлігент—съвятар і інтэлігенты бацькі папісываліся перадсабой ўзаемна сваім няведзтвам, што імя Януш, гэта толькі выводнае ад Ян.

Дзякуючы заміранню роднай старасьвежчыны ў народных массах і адарванасці інтэлігенцыі ад народу, многія формы ў нашых імёнах, асабліва першае і чацвертае ступені, вымагаюць шмат працы дзеля іх адшукання. Як відаць з прыложенага іменніка, жаночыя імёны больш пацярпелі утрат, чым мучынскія. Гэтае мала захавалася форм жаночых імён 4-й ступені, што гавожыць у некарысць павагі жанкі ў крыўска-беларускай сям'і, навейшых часоў. Да вельмі цікавых збольшаных (4-й ступені) жаночых імён належаць такія, як: Марыніца, Анісіца, якія захаваліся у XIV Т. Актаў выдаваных Вілен. Археографічн. Камісіі.

Пасколкі мне ведама, над крыўска-беларускім іменнікам дагэтуль ніхто не працаўаў ні ў польскай, ні ў расійскай літэратуре, тымчасам праца гэта можа даць назвычайна цэныя даныя дзеля зразуменія многіх гістарычных імён і прозвішча, якія у нас пераважна тварыліся з бацькаўскіх імён, прыкл.: Яраславіч, Глебовіч, Сангушка (Сонгушко, Сендюшко, Сенькушко, праудападобна ад Санко, Сенка і Семко—Сімон), Олельковіч (Олелько—Аляксандар), Олізар (Елеазар), Грыневіч (Грынь—Грыгоры), Алехновіч (Олехно—Аляксей, ці Аляксандар), Мялешка (Малетій, Тышкевіч (Тышко, Цішка—Тимафеі), Хадкевіч (Ходка—Федар), Касцюшко (Косьць, Касцюш—Кастантын), Міцкевіч (Міць, Міцько—Мікалай), Даšкевічы (ад Адаш—Адам), Юхневічы (ад Юхно—Акім), Арцімовічы (ад Арцім—Артемій) і г. д. і г. д.

Пры апрацаванні гэтага іменніка я карыстаўся ніжэйпададзенымі матэрыяламі:

1. Акты относящіся к истории Сѣверо-Западного Края издаваемыя Виленской Археографической Комиссіей Т. V—XXXIV.
2. А. Сапунов. Витебская Старина Т. I—V.
3. Носович. Словарь Бѣлорусского Нарѣчія.
4. Полн. Собр. Русск. Лѣт, Т. XVII. Западно-Русскія Лѣтописи.
5. Strykowski. Historya Sarmacyi Europejskiej. 1885.
6. T. Narbut. Dzieje Narodu Litewskiego T. I.—X.
7. Архив Минского Петро-Павловского Монастыря; 2 кн.
8. Рукапіснымі мэтрычнымі запісіямі: а) Новасілкаўскай цэркві, вілейск. пав.) 1827—1860 г.г. б) Шкунцікаўскай цэркві, (дзіс. пав.) 1771—1840. Асаб-

ліва багаты матэръял мае пазвонная кніга запісіяў гэтай апошняй цэрквы, дзе мясцовых сьвятар систэматычна адмячаў народрыя формы імён, дадаючы побач: „во съвятом крещеній“ так-то. Прыкладам: „младенец Вольтік, во съвятом крещеніи Александр“, або „Данут Шышка, во съвятом крещеніи Данійл“ і г. пад.

9. Сваймі запісіямі, сабранымі пераважна ў окаліцах Дзісны.

Авгій	Аўгік	Аўгук	Аўгусь	Аўгён (еї)	Аўгіяш
Августа	Аўгуна		Аўгуся	Аўгута	
Август	Аўгісъ	Аўгустук	Аўгусь	Аўгустын	Аў(Г)густым
Авдій	Аўдзік	Аўдзук	Аўдзіяш	Аўдзей	Аўдзіяш
Авдотья	(Аў)Дзючя	(Аў)Дзютка	(Аў)Дося	Аўдоля	
Авксентій	Аксік	Аксюк	Аксісъ	Аксём	Аксайла
Абраам	Абрасьцік	Абрук	Абрась	Абрам	Абраш
Аврелія	Аўруна	(Аў)Рэлька	Аўруся, Раліся	Аўрэля,	Раліна Раіна
Аврелій	Аурык	Аўрук	Аўрусь	Аўрэль	Аўрыяш
Агафон	(А)Гасьцік	(А)Гапук	(А)Гапусь	(А)Гапон	Гапіян(ш)
Агафія	(А)Гаська	(А)Гапка	(А)Гася	Агата	
Агтій			(А)Гіяш	(А)Гіян	(А)Гіяш
Аглаіда	(А)Глоська		(А)Глося		
Агнеса			(А)Гнеся	Агнешка	Агнета
Аграфена	(А)Груська		(А)Груся	(А)Грыпіна	
Адам	Адзік	Адук	Адась	Адам	Адаш
Аделайда	Адзька	Адэлька	Адэльца	Адэля	
Адольф	Адзік	Адолюк	Адолюсь	Адольф(п)	
Адріан	Адрык	Адрук	Адрыяш	Адрыян	Адрыяш
Акім		Юктук		Якім, Юхім	Юхша
Акулина	(А)Кульца		(А)Куліся	(А)Куліна	(А)Куліта
Александар	(В)Ольцік	Валюк, Олек	(В)Алесь	(В)Алех Александра ¹⁾	(Г)Вольша
Алексій	Ольцік	Алёшка	Алесь		Алёкса
Алёзій	Альзік	Альзюк (дзюк)	Альдзісъ		Алёиза
Анастасій	Асьцік	Астук	Астась	Астас	Асташ
"	Насьцік	Настук	Настась	Настас	Насташ
Анастасія	Наська	Настка	Настуся	Наста	
Андрэй	Андрык	Андрук	Андрусь	Андрэй	Андряш, Андрых
Анісим	Анісік	Аніська		Аніс	Анісім
Анісія			Аніска(сця)		Аніста
Анна	(Г)Анця	(Г)Анка	(Г)Ануся	(Г)Анна (нуля)	
"	Анця"	Антоліка	"	Анэта	
Антоніна	Анця		Антося(ля)	Антаніна	

1) Александр або Олелько Валадзіміравіч кн. Капыльскі—1455. Стрыйкоўскі 1885 ч. II, № 74. Жаргоннай вымовы гэтага імя, як Ліксандра, ня падаю ў рубрыцы.

Антон	Анцік	Антук	Антось(ль)	Антон	Антух
Аполіна	Польця	Полька	(А)Палюся	Паліся(юта)	
Апполін	Польцік	Палюк	(А)Палюсь	(А)Палім	(А)Палінар
Аркадій	Арцік	Артук	Аркась	Аркад	
Асеній	Арсік	Арсук	Арцісь	Арсім	Арсайла
Артемій	Арцік	Артук	(А)Панасть	(А)Панас	Арціш
Афанасій	Панцік	Панук	Барнась	Барнат	Барнаш
Бернадій	Борцік	Барнук	Багусь	Богуш	Богша
Богуслав (міл)	Богцік	Багук	Багуся	Багута	
Богуслава (міла)	Богця				
Борис	Борцік	Барук	Борка	Барыс	
Балтасарій	(Б) Вольцік	(Б) Вальцюк	(Б) Вальцісь	Бальцар	
Варвара	Варця	Варка	Варуся	Варвара	
"	Барця		Барціся	Барбара	
Варлаам		Барлюк	Барлюсь		Баркулаб
Варороломей		Баўтрук	Баўтрусь	Баўтрамей	Бутрым
"		Бахрук	Бахрусь	Бахрамей	Бахрым
"			Будрысь		Будрыс
Василій	Вася	Васька 2)	Васілька	Васіль	Варламей
"			Базылька	Базыль	
Вассіан	Басьцік	Бастук	Басьцісь	Басьцей	
Венедикт		Бан(ад)ук	Бана(ды)сь	Банад(ын)	Банаш
Венцеслав	Вацік	Вецюк	Вацька	Вацлаў	
Вікентій	Вінцік	Вінцуک	Вінцусь	Вінцэ(и)т	
Вікторія	Вікця		Віктуся	Вікта	
Віктор	Вікцік	Віктук	Віктусь	Віктар	
Владимир	Валодзік	Валодзька	Валодусь	Валадар (імір)	Валодша
"	Ладзік	(У) Ладук	(У) Ладысь	(У) Ладар [імір]	Ладша
Владислав	"	(У) Ладук	(У) Ладзісь	(У) Ладыслай	
Власій	Ўлась	Ўласук	Ўласцісь	Улас [Блажэй]	
"			Аўлась	Аўлас	
Вѣра	Верця	Верка	Варуся	Вера	
Гавріл	Гаўрык	Гаўрук	Гаўрусь	Гаўрыла	Гаўра
"	Габрык	Габрук	Габрысь	Габрэль	Габра
Геновефа	Гэська		Гунэся	Гунэта	
Георгій	(Я) Юрык	(Я) Юрук,	(Я) Юрысь	Юры(ла)	Юрага
		Юрка			Ярыла,
Герасим			Гарась	Гарасім	

2) Цікава мяркаваньне Нарбута (Dzieje Nar. Lit. T. III. сто. 479), што ім'я Вячко „толькі папсаванае, зъменшанае імя Васіль. У нашых крыніцах заходзім (кн. Вячко) пад імем Wasskonius і Wasskon г. зн. Васька, зъменшанае ад Васіль „Васілій“. Зраўнай Войшэль, або Волштиник (Lat. Lit. Kron. Rus. 148).

Гервазій	Граўцік	Гравук	Гравась		Граўша
Григорій	Грысь	(Г) Рыгук	(Г) Рыгась	(Г) Рыгор	Грынь, Грыдзь
Давид	Додзік		Давыдзка	Давыд	
Даміан		Дзямук	Дзяміс	Дзямід	Дзямаш
Даніил	Дольцік		Данель	Даніла	Дануль
"		Данук	Данусь	Данут	Дануила
Дарія		(А) Дарка	Даруся	Дарота, Адарья	
Дмітрій		Зыміт(о)ук		Зымітра	Зымітрым
Діонісій		Дзянук	Дзяніс	Дзяніс	
Дорофей		Дарук	Дарціс	Дарацей	
Евва	(Э) Еўця	Еўка	Яўціся		
Евгеній		Аўгук	Аўгусь	Аўгей	Аўгіяш
"	Генъцік	Гянюк	Геніс	Гняят	Генюш
Евгенія	Генъця		Гняюся, Аўгуся		Аўгінія
Евдоким	Аўдзік	Аўдук	Аудось(доль)	Аўдот	Аўдыяш
"	"	Данук	Даніс	Данут	
Евдокія	Аўдзіся	Аўдотка	Аўдольця	Аўдося (ля)	
"		Донька	Дануся (та)	Дануля	
Емельян		Амелька			Амельян
Евпраксія	Прося	Проська	Праксэся	Праксэда	
Евстахій			Астась	Астап	
Евтихій		Аўтук	Аўтусь	Аўтух	
Евфімій	Хімцік	Хімук	(Аў)Хімтусь	Аўхім,	Хімко
Евфімія	Хімця	Хімка	Аўхіся	Аўхіня	
Ефросінія		(П)(Ф)Хруська	(П)(Ф)Хрузіся(П)(Ф)	Хрузына	
Екатеріна		Кася(ця)	Каца	Кацярына	
Елена	Альця		Аліся	Алена	
"	Гальця	Галь(ш)ка	Гала, Гэля	Галена	
Елісавета			Альжуся	Альжбета	
Елісей		Гілюк	Гальясь		Гальяш
Еремій	Ярык	Ярмук		Ярэма	
Ермолай		Ярмук		Ярмол	Ярмойла
Ефім		Яхімка		(Аў) Яхім	
Ефрем		Ахрук	Ахрусь	Ахрэм	Ахрамей
Жозефіна	Юзя	Юзька		Юзэфа	
Жанетта	Анця		Ануся	Анэта	
Захарій		Захарка		Захар	Захарьяш
Зиновій	Зецік	Занук	Занціс	Занон	
Зиновія	Зіця	Зенька	Занціся	Зіта	
Зосіма	Зосьцік	Застук	Засьціс	Засьцём	
Іван	Івась	Івашка		Iван, Iвон 4) Iваш	

Исидор	Сідзік	Сідук	Сідзісъ	Сідар	
Иларіон	Лаўрык	Лаўрук	Лаўрысь	Лаўрын	Лаўрыш
"	Гілік	Гілюк	Гілясь	Гіляр	Гіляруш
Іпполіт	Гіполісъ	Гіпалюк	Гіполюсъ	Гіпаліт	
Іродіон	Радзік	Радук, Радзюк	Радзісъ	Радзім	Радзівон
Іаков	Янцік	Яктук	Якусъ, Якута	Якаў(уб), Якта	Якша, Яц
Іакінф		Кантук	Канцісъ	Якант	
"		Юхнук	Юхцісъ	Юхінт,	Юхно
Іоакім	(Ю) Як (х)імка [Ю]	Як [х] цісъ (Ю)	Як (х)ім		Якша,
Іоанна			(Ю) Ягася	(Ю) Ягата	(Ю) Яга
Іоанн	(Ю) Ягцік	(Ю) Ягук	(Ю) Ягасъ	(Ю) Ягайла	(Ю) Ягаш
"	Ясь	Ясюк	Яська	Ясюль	
"	Якцік	Янук	Янка	Януль	Януш
Іосиф	Юзік	Юзюк, Еська,	Язэпусь	Юзуль	Язэп
Іуліан	Юлік	Юлюк	Юлісъ(цісъ)	Юльян	Юльяш
Іуліанна	Юльція	Юлька	Юльцісъ	Юля	Юляся
Казімір	Казік	Казюк		Казімір	
Карл		Карук	Карусъ	Каро(у) х	Корша
Кароліна			Каруся	Карута	
Кирилл	Кірык	Кірук		К(у)ирила	Ки裡аш
Киріак	Кірыл	Кірук		Карэй	Кірша
Кипріан	Купрык	Куп(Цып)рук	Куп(Цып) рысь	Купрэй, Цыпрыян	
Клавдій	Клаўдзік	Клаўдук	Клаўдусъ	Клаўдыян	Клаўдзіяш
Клементій	Клімцік	Клімук	Клімасъ	Клім	Клімаш
Кондратій		Кандрук	Кандрасъ	Кандрат	Кандраш
Константін	Косьцік	Касьцюк(стук)	Кастусъ, Косьць	Кастуль	Касташ
" "			Канстасъ	Канстант	Кантайла
Константія	Косьця		Кастуся	Кастуля	
Косьма	Кузік	Кузюк	Кузьмісъ	Кузьма	Кузьмей
Кристин	Крысь	Крыстук	Крыстусъ	Крыстын	
K(X)ристина	Крыся		Крыстуся	Крыста	
Ксенія		Аксюта	Акцісъ	Аксёна	Аксініца
Канон		Канук	Канцісъ(нась)		Канаш
Лаврентій	Лаўрык	Лаўрук	Лаўрусь	Лаўрын	Лаўрыш
Лев "	Гільцік	Гільтук	Гілярусь	Гіляр	
	Леўцік	Лявук	Лявось	Лявон	
Леонія		Леўка	Лявося		
Лолій	Лёлік	Лёлька	Лёлюсь	Лу(ы)нгвён	Лелюш
Лонгин		Лу(ы)нгук	Лу(ы)нгасъ	Лу(ы)нгвён	
Лука		Луктук	Луцэсъ	Луц	Луктш
Лукіан	Люцік	Лютук	Лютысъ	Лют, Люціян	
Лукерія	Люцька	Лютка	Лютыссе	Луцэсъ	
Людовік	Людзік	Людзк	Людовісъ	Людвіг	

Маврикій	Маўрык	Маўruk	Маўрусь	Маўра	Маўрыаш
Магдалена	Магдзя		Магдзіся(уся)	Магда	
Макарій		Макрук		Макар,	Макрэй
Максім	Максюта	Максімка		Максім.	
Маланія		Маланка	Малася	Малянья	
Мамій		Мамук	Мамцісъ	Момат	
Маргарита	Маргуся		Магарэся	Магарэта	
Марія	Марка		Маруся	Марья (яна)	Мара
"	Марця		Марыся (ля)	Марыня	Марніца
Мартин		Мартук	Марцісъ	Марцін	Марцей
Мартіана	Марця	Мартуся	Марц(э)іся	Марцэля	
Марфа	Марця		Мартуся	Марта	
Матв'їй		Матук	Мацісъ	Матыс	Матыш
Матрена			Матруся	Матруна	Мотра
Мелетій		Мялешка			
Міна	Мінцік	Мінук	Мінась	Мінайла	
Мірон	Мірцік	Мірук	Мірась	Мірон	Міраш
Михаїл		Міс(у)юк	Місь	Місай	Міхайла
"	Міхцік	Міхалка	Міхась	Міхал	Міхайла
Міхей	"	Міхук		Міхно	
Мойсей		Майсюк		Мойжа	
Настасія		Настка	Настуся	Наста	
Наталія		Наталка	Натася	Наталя	
Нікіта		Мітка, Міцька		Мікіта	
Никифор				Мікіпар	
Ніколай		Міколка	Міколя	Мікола	Мікалай
Олизарій				Алізар	
Ольга	Вольця	Волька	Вальціся	Вольга	
Онисим		Аніска	Анісь	Аніс	
Онуфрій		(А) Нупрук	(А)Нупрысь	(А)Нупрэй	(А)Нупрым
Остафій	Асьцік	Астук	Астась	Астап	Асташ
Осип	Юзік	Юзюк	Юзусь	Язэп	
Павел	Паўцік	Паўлюк	Паўка	Павал	
"		Пашка, Пашка *)		Пашко	Пац
Параскева		Параска		Парася	
Парфеній				Пархом	
Педагея		Паласка	Палася	Паланейа	
Петр	Петрык	Пятрук	Пятрусь	Пятро	Пятраш
Поліна	Польця	Полька	Палюся	Палюта	
Прокофій		Пракопка		Пракоп	Прокша
Протасій	*	Процька	Пратась	Пратас	Прот

*) ... Павел иначе прозвываемый Пацько... полацк. мешч. В. Стр. Т. V ч. I стр. 15.

Радіон	Радзік	Радзька, Радзюк	Радзісь	Радзівон	Радзівойла
Рафаїл		Рап(ф)ук	Рап(ф)ась	Рап(ф)ал	
Регина	Рася	Раська	Ра(ю)іся	Райна	
Рихард		Рышка	Рысь	Рышко	
Розалія		Рузька	Рузя	P(а)узала	
Роман	Ромцік	Рамук	Рамась	Раман	Рамаш
Рустик	Русік	Русук(ак)	Русьцісь	Рус	Рустым
Савелій і Савва		Саўка	Саўцісь	Савель	
Севастіан		Сабук		Сабоста	Сабасьцей
Самуил		Самук	Самусь	Самуль	Самойла
Сасоній		Сас(ц)ук	Сацісь	Сацько	Сац
Софроній		Супрук	Супрусь	Супрон	Супраш
Семен		Сё(і)мка		Сымон	Сімаш
Сигізмунд		Зыгмук	Зыгмусь	Зымунт	
Симеон		Сімка	Сімась	(С) Шымон	(Ся) Шымаш
Силуан		Сенька	Сільвась	Сілаш	
Софія		Зоська, Соńка	Зося, Соня		
Софроній		Супрук	Супрусь	Супрон	
Станіслав	Стасік	Стасюк	Стась	Станіслаў	Станіш
Степан		Съцёпка		Съцяпан	
Сусанна		Зулька	Зуліся	Зуля	
Тимофей		Цімук (мка)	Цімусь	Цімон	
Тихон		Цішка		Ціхон	
Юстин	Юсьцік	Юстук	Юстусь	Юстин	Юстыян
Устина	Юсьця		Юстуся	Юста	
Урсула			Аршуся	Аршуля	
Федор	Ходзік	Ходка	(Хвя)-Хадась(Хве)	Ходар	Хадаш
"		Хвядук	Хвеська	Хвядос	Хведша
Филимон		Халюк	Халюсь	Халімон	
Філіпп		(Хві) Піліпка		(Хві) Піліп	
Флорентій		Хролька (люк)	Хральцісь	Хрол	
Франциск	Пронцік	(Ф)Пранук	(Ф)Пранціс	(Ф)Пранціш	Пронь
Христина	Крыся		Крыстуся	Крыста	
Христіан	Крысь	Крыстук	Крыстусь	Крыстын	Крыстым
Христофор		Крыштук	Крыштусь	Крыштапор	
Цецилія	Цэся	Цэська		Цыцыля	
Эдуард	Эдзя	Эдзюк, Эдзька	Эдзісь		Э(А)дварт
Эміліан	Мільцік	Амілюк	Амільясь	Амільян	Амільяш
Эмілія	Мільця		Амільця	Аміля	Мільцэся
Юлій		Юлюк	Юльцісь	Юльян	Юльяш
Юльянія	Юльця	Юлька	Юльціся	Юля *	
"			Улціся	Ульяна	
Яков			Якусь(та)	Якуб, Якаў	Якуш

Фадей		Хвядук	Хведась	Хвядос	Хведзъ
„	Ходзік	Хадук	Хадась	Ходар	Ходша
Фекла	Тэця	Тэцька	Таклюся	Тэкля	
„	Хвеся	Хвеська	Хвяціся	Хвекла	
Федора	Ходзька		Тадося	Тадора	
„			Хадося	Хадора	
Феодор	Тодзік	Тадук	Тадусь	Тодар	
„	Хведзік	Хвядук	Хведась	Хведар	
Феодосій			Хвядось	Хвядос	Хведзъ
Фома		Томка	Тумась		Тумаш
„	Хомцік	Хомка	Хомцісь	Хама	Хамаш

А д н а с л о в ы.

Кахаць, любіць. Слова кахаць ужываецца толькі ў тасунку да людзей а любіць—да рэчаў стварэньняў. Нельга напр. кахаць рэдзку, бярозу, рыбу, капусту з салам; іх можна любіць, а кахаць можна кагосьці з людзей-бацькоў, радню, дзяўчыну. Слова кахаць некаторыя памылкова лічаць запазычаным з польскага, што не сусім згодна з праўдай, бо хоць палякі ўжываюць яго, але ў нас гэтае слова мае выводныя формы, якіх няма у палякаў. Насовіч падае гэткія адмёны гэтага слова: Каханенкі, каханка, каханье, каханац, каханы, кахаць, кахацца, але побач з гэтым і—выводныя: кохаць, кохнуць, кох. Першае тлумачыць вось як: кохнуць, дзеяслоў сяр. р. (гукапатураочый: 1) квактаць як курыца што водзіць курчат; 2) пераноснае—падобна курыцы калі пісклят клапаціца, тулыць, стагнаць. Кохнучы—мець пал да каго колечы. Кохне па дзяўчыне, кохне па дзяцёх і 3) Уздыхаць, смущіцца. Кохне па матцы, па мужу. Кох, згукапатур. якое выражает квактанье курыцы што водзіць курчат. Нешта курчаты пішчаць, а коху курыцы не чутно. Жонка кох, а гаспадар вох.

Рубеж, граніца, мяжа, дукт. Найраней у нашай літэратуре выступае слова рубеж, пазней мяжа і граніца і ўрэшце дукт. Слова рубеж праўдападобна агульна-славянскае, прынамні многія славянскія мовы ўжываюць яго ў тым-же значэнні як і ў нас, дзеля абзначанья граніцы. Паходзіць яно ад славян. „рубить“, сеч. Часта ў старой нашай літэратуре ўжывалася ў значэнні рас. „предѣл“, польск. „kres“. У народнай нашай мове цяпер не ўжываецца, хоць ведама ей слова руб, ў значэнні рас. „грань“. Граніца, паяўляеца ў актовай мове не пазней XVI ст., слова аднаго і таго-ж караня з: гранка, кантовы скрыль вузы пчалінай, даўней-а ў некаторых беларускіх гарадах і дагэтуль,—звязка шрыфту набранага да друку; грань, востры выступ, вугол на чым колечы; граніць рабіць канты на рэчы не канцястай, а такжা, у ратайстве, ўзначэнні дзяліць поля на лехі. Цікава адмечыць, што ў некаторых мясцох, прыкл. калі Вяліжа, граніцай называюць ляху, рас. „грядка“. Пасеяў граніцу калапень і 10 граніц капусты пасадзіў. Пасколькі у старой літэратуре рубеж і граніца ўжываюцца дзеля абзначанья лініі раздзяляючай зямлю, то мяжа ня мае гэтага значэння. Яна абзначае не заараную баразну зямлі, як разьдзел паміж ральлём. У значэнні раздзяляючай лініі слова

1921 m. pradėjo eiti dumėnesinis
KARO MOKSLO ir ISTORIJOS žurnalas

„MŪSU ŽINYNAS“

Žurnale bendradarbiauja karo mokslininkai, istorikai ir visuomenininkai: pulk.-leiten. *Betcheris*, majoras docentas *Vacl. Biržiška*, pulkin. inžin. *A. Bobinskas*, Gen. Št. pulk. *K. Boleckis*, majoras *Braziulevičius*, pulkin. *Brofeldtas*, Gen. Št. pulk. leit. *Cernieckis*, Gen. Št. pulkin. *T. Daukantas*, (jūrininkas), Kar. *Dineiko*, kapit. *Gabris*, menininkas *P. Galaunė*, karo vald. *Grigaitis*, karo vald. *Grudzinskas*, vyr. liet. *Hinentalis*, prof. *A. Janulaitis*, karo vald. inžin. *Jurskis*, A. B. *Klaipėdiškis*, pulk. lieuten. *Kraucevičius*, gen. leit. *Kubilius*, Gen. Št. pulk. *Ladyga*, majoras *J. M. Laurinaitis*, Gen. Št. generolas *Radus-Zenkavičius*, gydyt. pulk. *Radzickas*, pulk.-leit. inž. *Reingardas*, jūrininkas, docentas *A. Rimka*, kapit. *P. Ruseckas*, majoras *A. Ružanovas*, kap. *V. Steponaitis*, pulkin.-leit. *Šilingas*, prot. *J. Šimkus*, pulkin. lei. *Skirpa*, pulkin. *Sniukšta*, leitenantas *Sulcas*, kap. *Talliat-Kelpša*, majoras *Tarasenka*, kanauninkas docentas *Tumas*, docentas *Vabalas-Gudaitis*, pulkin. *Velykis*, pulkin. *Žukas* ir kiti.

Žurnale plačiai pastatytas kritikos ir bibliografijos skyrius.

„MŪSU ŽINYNA“ redaguoja kapitonas *V. Steponaitis*; leidžia Karo Mokslo Skyrius
žurnalas yra kartu ir Karo Mokslo Draugijos organas.

KAINA

Lietuvoj, Latvijoj ir Estijoj

Metams	30	Metams	60
Pusei metų	15	Pusei metų	30
Atskiro numero	7	Atskiro numero	12

Kitur užsienyje

„MŪSU ŽINYNO“ komplektai:

1921 m. — 18 lt.

1922 m. — 36 lt.

Adresas: „MŪSU ŽINYNAS“ Karo Mokslo Skyrius,
Laisvės Alėja, 12 Nr. Kaunas

ВЫДАВЕЦТВА Міністэрства Беларускіх Спраў у ЛІТВЕ.

(Lietuva, Kaunas, Mickevičiaus g-vė).

Мае на складзе гэтнія выданыні:

Неба і зоры. 23×15 цм. стр. 22

Закон жыцця сярод жывёлаў. 23×15 стр. 53

Дудка Беларуская. 11×15 цм. стр. 73

Сыпевак Блондэль. 11×15 цм. стр. 16

Казki Андэрсэна. 13×9 цм. стр. 64

Кнігарням звычая тарговая уступна.

-064527

BIBLIOTEKA

ПРЫМАЕЦЦА ПАДПІСКА

КРЫВІЧ

месячніх літаратуры, культуры і грамадзкага жыцьця
пад рэдакцыяй В. Ластоўскага і К. Дуж-Душэўскага.

. Выходзіць спыткамі у абойме 4 аркушau (64 стр.).

Зъмішчае:—вершы, апавяданні, повесы і навукова
—крытычныя, гістарычныя стацыі і манаграфіі; інфармацыі
з усяго съвету аб беларускім жыцьці і месячныя агляды прэ-
сы як беларускай, так і чужой.

Адрэс рдакцыі і адміністрацыі: **Kaunas, Vytauto prosp.**
№ 30. Lietuva.

Цана нумару паасобна Lit. 3:—(0,30 доляра).

адпіска на год 30:—(3 доляры.)

Рукапісы павінны быць напісаны чытэльна, на ад-
най старане аркуш i мець рэдкія радкі. Надасланыя ня-
чытэльныя рукапісы, рэдакцыя дае перапісьваць на
машыны, вылічаючы з гонорару аўтора за перапіску.
За рэдакцыю і перапраўку рукапісаў напісаных дрэннай
беларускай мовай, а так сама зэ пераклад рукапісаў
напісаных у чужой мове, утрымліваеца 50% з гонорару
аўтора.

ПРЫМАЕЦЦА ПАДПІСКА НА 1924 г.